

บทที่ 4

ตัวอย่างงานและ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการออกแบบเซรามิกนั้นเมื่อได้ข้อมูลต่างๆ และทำการทดลองแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเลือกตัวอย่างงานที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวความคิดและแรงบันดาลใจเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการทำแบบร่างและสร้างสรรค์ผลงานจริงในบทนี้จะแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน เพื่อนำผลที่ได้ไปออกแบบต่อไป

4.1 การวิเคราะห์ตัวอย่างงาน

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวอย่างงานที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยซึ่งช่วยประกอบแนวความคิดที่จะนำมาใช้ในการออกแบบต่อไป เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวอย่างงานมีดังนี้

- 1) เป็นงานลูกไม้เซรามิกหรือผลงานที่มีลักษณะเกี่ยวข้อง
- 2) มีการตกแต่งหรือมีพื้นผิวที่สัมพันธ์กับงานลูกไม้เซรามิก
- 3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับผลงานแต่ละชิ้นได้

4.1.1 ตัวอย่างงาน

ตุ๊กตาเซรามิก

ผลงานลูกไม้เซรามิกที่ผู้วิจัยเข้าอบรมการทำลูกไม้เซรามิก ที่กรมวิทยาศาสตร์บริการ ปี พ.ศ.2543 เป็นจุดเริ่มแรกของแรงบันดาลใจให้ศึกษาเทคนิคและกรรมวิธีในการสร้างผลงานอย่างต่อเนื่องจนมาเป็นวิจัยฉบับนี้ตัวตุ๊กตาขึ้นรูปด้วยการหล่อส่วนผ้าลูกไม้ นำไปเย็บให้เป็นชุด แขน้ำสลิบแล้วนำมาประกอบบนตัวตุ๊กตา ทิ้งให้แห้งแล้วนำไปเผาดิบ จากนั้นใช้แอร์บรัชพ่นสลิบสีแล้วเผาเคลือบอีกครั้งหนึ่ง

Executive or Executioner

ผลงานของผู้วิจัยในช่วงเริ่มแรกในการทำงานลูกไม้เซรามิก จากการใช้รูปทรงของผู้หญิง ขึ้นรูปด้วยการคลึงดินแผ่น หุ้มด้วยผ้าลูกไม้ชุบน้ำสลิบ ติดยาบายลูกไม้ เเผาอุณหภูมิ 1250 °C

East Meets West, on the Edge of Culture

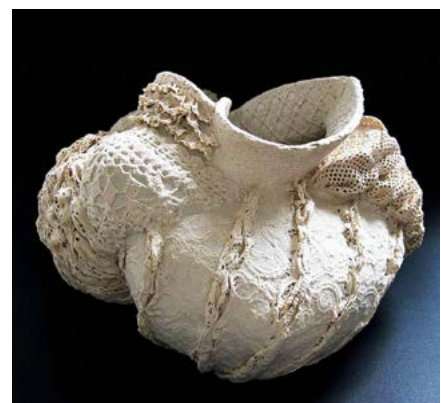
ผลงานของผู้วิจัยเป็นผลงานลูกไม้เซรามิกที่ตัดทอนมาจากสรีระของผู้หญิงและมีการตกแต่งด้วยการออกแบบเย็บผ้าลูกไม้เป็นส่วนๆ เลือกความแตกต่างของเนื้อผ้าที่ใช้ตกแต่งมีความหลากหลายของเทคนิคการเย็บ เป็นผลงานที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายสตรีไทยที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

ภาพ: 4.1 ตุ๊กตาลูกไม้เซรามิก ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพ: 4.2 Executive or Executioner
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพ: 4.3 East Meets West,
on the Edge of Culture
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพ: 4.4 แจกันเปลือกหอย
ที่มา: Window Display เมืองเวียนนา
ประเทศออสเตรีย ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

แจกันทรงสูงทำจากเปลือกหอยผ่าครึ่งแล้ว
นำมาประกอบเป็นภาชนะ

ภาพ: 4.7 Vibration Series โดย Amy Kennedy
ที่มา: Skepsi Gallery and The LAD, 2555: Online

ประติมากรรมเซรามิกที่แสดงการซ้อนกัน
ของชั้นดินบางๆ

ภาพ: 4.8 ตลับงาทรงลูกพลับ
ที่มา: EUR-SEREE Collecting Co.,Ltd,
2011: Online

ภาพ: 4.9 ตลับงาเถาทรงจระก้า
ที่มา: Reocities, 1991: Online

ภาพ: 4.5 Ice Crystal Lace ของเฮเลน มาร์ติน
ที่มา: Skepsi Gallery and The LAD, 2555: Online

ผลงานเซรามิกที่นำผ้าลูกไม้จากการถักโครเชต์
ชุบน้ำสลิปแล้วขึ้นรูปทรง

ภาพ: 4.6 โคมไฟเซรามิกของ Szilvia Gyorgy
ที่มา: Venice Clay Artists, 2012: Online

โคมไฟเซรามิกจากดินขาวซึ่งให้แสงไฟสีส้ม

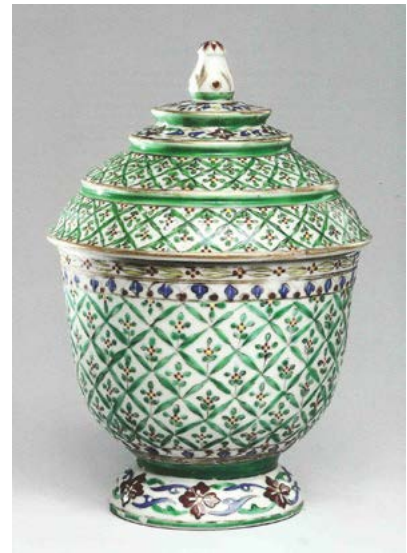

ตลับใส่สีผึ้งทาปากจากการกลึงงาช้างเป็นของสะสมในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงที่นิยม คือทรงลูกพลับ
และทรงจระก้า การตกแต่งจุดที่ฝามีความแตกต่างกันไปตามฐานะของผู้เป็นเจ้าของ เช่น การเลี่ยมทอง นาก
หรือประดับเพชรพลอย เป็นต้น

เบญจรงค์ลายน้ำทอง

โกมิเฝ้าเบญจรงค์ลายน้ำทองของ Theodore Ring หรือกัปตันริง ชาวอเมริกันซึ่งเข้ามาทำงานในสยามสมัยรัชกาลที่ 5 และได้นำไปมอบให้เป็นสมบัติของ Museum of Cultural History เมืองออสโล ประเทศนอร์เวย์

เบญจรงค์ลายน้ำทองเป็นเครื่องถ้วยไทยซึ่งเป็นที่นิยมตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปรับปรุงรูปแบบของภาชนะพอชเลนจากจีนและออกแบบลวดลายจนมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างชัดเจน สีหลักได้แก่ แดง เหลือง ขาว ดำ เขียว หรือน้ำเงิน ส่วนลายน้ำทอง คือการแต้มสีทอง หรือเดินเส้นตัดสีทองและเผาอีกครั้งหนึ่ง เบญจรงค์ลายน้ำทองเป็นเครื่องถ้วยที่ใช้ในพระราชสำนัก ในวังเจ้านาย สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการผลิตเครื่องเบญจรงค์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย และสิ้นสุดความนิยมในสมัยเดียวกัน

ภาพ: 4.10 เบญจรงค์ลายน้ำทองของกัปตันริง (Theodore Ring)

ที่มา: Habu, Rooney, 2013: 15

ภาพ: 4.11 ถ้วยชาลายคราม

ลายเทวดานพเคราะห์ พ.ศ. 2430 - 2450

ที่มา: ฤชชงค์ จันทวิช, 2551: 50

เครื่องลายคราม

เป็นเครื่องถ้วยของจีนมีลวดลายสีน้ำเงินบนพื้นขาวนิยมใช้กันในราชสำนักตั้งแต่สมัยอยุธยาในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นของสะสมที่นิยมอย่างมาก

“เครื่องลายครามเป็นที่รู้จักของสังคมชั้นสูงเป็นที่ชื่นชมของชาวบ้านและนิยมชมชอบกันอย่างไม่ต้องสงสัย ความนิยมชมชอบนี้เป็นความรู้สึกของคนทั้งโลกมิใช่แต่ในสยามประเทศเท่านั้น ซึ่งการหลอมรวมความเชื่อและค่านิยมของเครื่องลายคราม ก็ยังแพร่หลายกระจายไปทุกมุมโลก จนกลายเป็นความนิยมของคนที่มีรสนิยมชั้นสูง เป็นเครื่องประกอบเกียรติยศ และเป็นของพลีเพื่อศาสนา” (ฤชชงค์ จันทวิช, 2551: 5-6)

4.1.2 การวิเคราะห์ตัวอย่างงานเพื่อการออกแบบ

จากตัวอย่างงานที่นำมาแสดงในส่วนที่ 1 ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ตุ๊กตาลูกไม้เซรามิก

1) เป็นงานลูกไม้เซรามิกที่มีตัวตุ๊กตาเป็นโครงแล้วเย็บผ้าลูกไม้ชุบน้ำสลิปหุ้มตกแต่ง

2) มีการตกแต่งหรือพื้นผิวด้วยการเย็บผ้าลูกไม้ลายละเอียดก่อนนำไปชุบน้ำสลิปแล้วจัดรูปทรงบนโครงตุ๊กตาจากนั้นนำมาพ่นสลิปทับอีกทีเป็นงานลูกไม้เซรามิกที่ละเอียดบอบบางมาก

3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับการนำผ้าลูกไม้ชุบน้ำสลิปไปตกแต่งบนโครงได้และการเผาไฟสูงเกิน 1200°C ทำให้ลูกไม้เซรามิกหลุดตัวลงมา

Executive or Executioner

1) เป็นงานลูกไม้เซรามิกที่ใช้ดินคอมพาวด์เคลย์ในการขึ้นรูปและทำน้ำสลิป มีสีครีม

2) มีการตกแต่งหรือพื้นผิวอย่างละเอียดด้วยการเย็บผ้าลูกไม้ก่อนนำไปจุ่มน้ำสลิปแล้วจัดรูปทรงบนชิ้นงาน จากนั้นนำมาทาสลิปทับอีกทีการติดผ้าลูกไม้ที่เป็นดอกทับบนผิวทำให้มีจุดเด่นที่น่าสนใจ

3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับดินคอมพาวด์เคลย์ซึ่งจะได้สีครีม การตกแต่งด้วยผ้าลูกไม้ที่ไม่บางมากและซ้อนเป็นชั้นๆสามารถเผาไฟสูงเกิน 1230°C โดยไม่ทำให้ลูกไม้เซรามิกหลุดตัวลงมา นอกจากนั้นรูปทรงของผู้หญิงที่แสดงสรีระสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

East Meets West, on the Edge of Culture

1) เป็นงานลูกไม้เซรามิกที่ใช้ดินคอมพาวด์เคลย์ในการขึ้นรูปและทำน้ำสลิป ขึ้นรูปโดยการตัดทอนมาจากสรีระของผู้หญิงและเป็นรูปทรงอิสระ

2) มีการตกแต่งหรือพื้นผิวอย่างละเอียดด้วยการเย็บผ้าลูกไม้ก่อนนำไปจุ่มน้ำสลิปมีการวางแผนการออกแบบให้มีช่องว่างเพื่อให้ผ้าลูกไม้เกาะยึดทำให้เห็นความโปร่งและลูกไม้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของรูปทรงได้

3) มีแนวคิดที่นำสรีระของผู้หญิงแบบตัดทอนมาใช้ในการออกแบบ และสามารถออกแบบให้ลูกไม้เป็นส่วนหนึ่งของรูปทรงได้ การเผาไฟสูงเกิน 1230°C สำหรับรูปทรงแบบนี้ไม่ทำให้เกิดการหลุดตัว

แจกันเปลือกหอย

1) เป็นงานที่ทำจากเปลือกหอยผ่าครึ่งแล้วมาต่อกัน ลักษณะของงานที่ออกมาให้ความรู้สึกที่เชื่อมโยงกับการทำงานลูกไม้เซรามิก

2) มีการตกแต่งหรือพื้นผิวอย่างละเอียดและมีการวางลายแบบการซ้ำโดยสลับลายใหญ่- เล็ก

3) มีแนวคิดด้านการขึ้นรูปลักษณะการตกแต่งและการออกแบบที่ทำให้ผลงานดูโปร่ง การใช้ลวดลายซ้ำแต่เด่นและกลมกลืนสามารถประยุกต์ใช้กับงานลูกไม้เซรามิกได้

Ice Crystal Lace

- 1) เป็นงานลูกไม้เซรามิกที่ใช้ดินขาวทำน้ำสลิป ขึ้นรูปตามรูปทรงเดิมของการถักผ้าลูกไม้โดยไม่ใช้โครงดิน
- 2) พื้นผิวมีลวดลายและความโปร่งจากผ้าลูกไม้ล้วนๆ
- 3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับการทำลวดลายดอกเล็กๆไว้ตกแต่งผลงานและแสงเงาที่เกิดขึ้นจากความโปร่งของผ้าลูกไม้ทำให้มีมิติงดงาม

โคมไฟเซรามิกของ Szilvia Gyorgy

- 1) เป็นโคมไฟเซรามิกที่มีความร่วมสมัย ใช้การตัดดินเป็นเส้นแล้ววางเหลื่อมกัน
- 2) มีพื้นผิวที่เล่นระดับจากการจัดวางของเส้นดินแต่ละชั้นเกิดแนวความคิดในการจัดวางของพื้นผิว
- 3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับรูปทรงประยุกต์และตัดทอนได้และทิศทางที่แสงลอดออกมาจากชั้นดินที่เหลื่อมกันมีความน่าสนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานลูกไม้เซรามิกได้

Vibration Series: Amy Kennedy

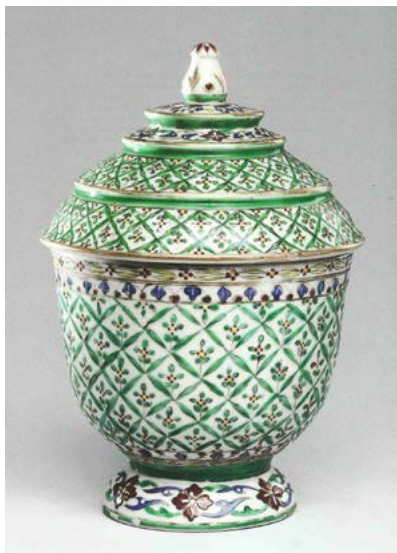
- 1) เป็นประติมากรรมเซรามิกที่มีความร่วมสมัย ขึ้นรูปจากการซ้อนดินแผ่นบางๆให้ความรู้สึกที่อิสระแต่ยังอยู่ในรูปทรงกลม
- 2) ลักษณะของพื้นผิวที่ดูไม่เป็นระเบียบแต่มีจังหวะน่าสนใจมากสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานลูกไม้เซรามิกได้
- 3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับการตกแต่งในแต่ละส่วนได้ลักษณะการซ้อนของดินแผ่นบางๆและจังหวะของการพับซ้อนสามารถนำไปปรับใช้กับลูกไม้เซรามิกได้

ตลับงา

- 1) ตลับงาเผาทรงจระก้าให้แนวความคิดเกี่ยวกับแรงบันดาลใจที่จะทำงานร่วมสมัย รวม 3 รัชกาลได้
- 2) ลักษณะของพื้นผิวที่เรียบเกลี้ยงทำให้ได้แนวความคิดในการเว้นจังหวะของการตกแต่งลูกไม้เซรามิกให้มีช่องว่างและโชว์ผิวภาชนะให้มีความแตกต่างกัน
- 3) สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับผลงานชิ้นเล็กที่มีความพิถีพิถันและมีประโยชน์ใช้สอยที่เป็นโถมีฝา ไปปรับใช้กับผลงานลูกไม้เซรามิกได้

เบญจรงค์ลายน้ำทอง

1) ผลงานเบญจรงค์มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ปัจจุบันนี้มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ดูร่วมสมัยมากขึ้น ให้แนวความคิดเกี่ยวกับแรงบันดาลใจที่จะทำงานรวม 3 รัชกาลได้ สำหรับการออกแบบที่ให้อารมณ์ความรู้สึกของความเป็นไทย

2) การตกแต่งพื้นผิวมีการเขียนลวดลายอย่างละเอียด มี จังหวะ และลวดลายที่ซ้ำสามารถนำไปใช้กับลูกไม้เซรามิกได้โดยเฉพาะ ชิ้นงานรวม 3 รัชกาลได้

3) มีแนวคิดที่สามารถใช้กับการประยุกต์การเขียนลาย และจังหวะการใช้สีกับการตกแต่งด้วยผ้าลูกไม้ในผลงานชุดสุดท้ายได้

เครื่องลายคราม

1) ลักษณะลวดลายของเครื่องลายครามสามารถเทียบเคียงกับลวดลายบางลายของผ้าลูกไม้ได้

2) พื้นผิวของผ้าลูกไม้มีความนูน การนำคู่สี น้ำเงิน - ขาว มาระบายตกแต่งบนผลงานลูกไม้เซรามิกทำให้เกิดความรู้สึกย้อนไปถึงอดีตที่มีการสะสมเครื่องลายครามและเป็นทางเลือกหนึ่งของการใช้สีซึ่งทำให้ผลงานดูดีและไม่มีความซับซ้อนมาก

3) นำลักษณะการใช้สีและภาพรวมของเครื่องลายคราม มาใช้กับลูกไม้เซรามิกกับแรงบันดาลใจจากเครื่องแต่งกายสมัย ร.5 - ร.6 และชุดร่วมสมัยได้

สิ่งที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างงานนี้จะได้นำไปใช้ในแรงบันดาลใจสำหรับออกแบบผลงานต่อไป

4.2 การวิเคราะห์แนวความคิด

จากข้อมูลที่ค้นคว้าทั้งหมดผนวกกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างงาน ได้นำมาวิเคราะห์เป็นแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การออกแบบ ดังนี้

4.2.1 ผลงานจากแรงบันดาลใจสมัยรัชกาลที่ 5

แจกันและกาน้ำชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสะสมซึ่งเป็นจุดเด่นในการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในสังคมยุคนั้นที่เห็นชัดเจนคือภาชนะเครื่องถ้วยของจีนและธรรมเนียมการดื่มชาฝรั่งผู้วิจัยจึงเลือกทำแจกันและกาน้ำชา การสะสมเครื่องถ้วยจีนมีหลายประเภท ประเภทที่นิยมกันมากคือแจกัน กระโถน ส่วนกาน้ำชาที่ใช้มีทั้งที่เป็นเครื่องกระเบื้อง เครื่องเงิน การตกแต่งจะเน้นรายละเอียดของผ้าลูกไม้ให้ผลงานออกมาเห็นเป็นภาพรวมของเครื่องแต่งกายสตรีที่มีความกลมกลืนกัน

4.2.2 ผลงานจากแรงบันดาลใจสมัยรัชกาลที่ 6

โคมไฟ

พระราชนิยมและสถานการณ์ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นที่จดจำจนบัดนี้คือ ละครเวที ดุสิตธานี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มและสนับสนุนการเล่นละครเวที ส่วนดุสิตธานีเป็นลักษณะเมืองจำลองดังนั้นจึงนำแนวความคิดทั้งหมดมาประมวลเข้าด้วยกันแล้วออกแบบเป็นโคมไฟซึ่งมีลักษณะคล้าย

กลุ่มประติมากรรมขนาดเล็กที่ตั้งอยู่บนเวที

ส่วนแนวความคิดของฐานรองโคมไฟ วิเคราะห์จากข้อมูลพระที่นั่งเทวราชสภารมย์ซึ่งอยู่ในพระราชวัง
พญาไทและเป็นสถานที่แสดงละครเวทีในสมัยรัชกาลที่ 6 ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบด้าน เส้น สี และรายละเอียด
การตกแต่งมาเป็นแรงบันดาลใจในออกแบบส่วนฐานแต่ละชั้น โดยให้แต่ละชั้นสามารถนำไปใช้ได้กับโคมไฟทุกชั้น

ภาพ: 4.12 – 4.14 พระที่นั่งเทวราช
สภารมย์

4.12 ที่มา: Albelardo, 2556:

ออนไลน์

4.13 ที่มา: สายหมอกและก้อนเมฆ,
2553: ออนไลน์

4.14 ที่มา: วิทยาลัยแพทยศาสตร์
พระมงกุฎเกล้า, (ม.ป.ป.): ออนไลน์

4.2.3 ผลงานจากแรงบันดาลใจสมัยรัชกาลที่ 7

ประติมากรรม

แนวความคิดของการเลือกประเภทภาชนะและการตกแต่งมาจากสถานการณ์ทางการเมือง
การปกครองและสภาวะทางเศรษฐกิจในสมัยนั้นซึ่งมีการใช้นโยบายดุลยภาพและความเคลื่อนไหวของกลุ่มคน
ในสังคมซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน จึงจะใช้การออกแบบรูปทรงที่มีการตัดทอน มีความเรียบง่ายแต่เน้น
รายละเอียดของการตกแต่งดังนั้นจึงจะออกแบบงานที่เป็นชุดมากกว่า 1 ชิ้น

4.2.4 ผลงานจากแรงบันดาลใจรวม 3 รัชสมัย

การออกแบบชุดรวม 3 รัชสมัยนี้เป็นชุดงานที่เน้นความร่วมมือที่หยิบยกจุดเด่นโดยรวมแรงบันดาลใจ
จากเครื่องแต่งกาย 3 รัชสมัย มาปรับเปลี่ยนและลดทอน จากนั้นใส่ความคิดและจินตนาการเฉพาะตัวของ
ผู้วิจัยลงไปด้วย โดยแบ่งแนวความคิดได้ดังนี้

แนวความคิด

ชุดที่ 1 ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม ความสมบูรณ์แห่งวิถีชีวิต

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ซึ่งรวมระยะเวลา 66 ปีนั้น บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นในทุกด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจและ
การเมืองแต่สิ่งหนึ่งที่คนรุ่นหลังระลึกถึงและเห็นพ้องต้องกันก็คือเป็นยุคสมัยที่มีความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม
ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือการรับสิ่งใหม่เข้ามาแล้วประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคนในชาติ วิถีความเป็นอยู่
อันสงบสุขอันเต็มไปด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการดำเนินชีวิตตามแบบแผนที่ดีงาม นับเป็นความสมบูรณ์
แห่งวิถีชีวิตที่คนทุกสมัยเฝ้าหา

แนวคิดดังกล่าวจึงเป็นที่มาผลงานชุดที่ 1

การขึ้นรูปและแนวคิดโดยรวม

ภาชนะชุด 3 ใบ เน้นความเรียบง่าย ต้องการสื่อถึงความสมบูรณ์และสง่างามในแบบแผนแห่งการดำรงชีวิตของคนสมัยนั้นตามที่ได้กล่าวมา จึงใช้รูปทรงกลมเป็นหลัก การตกแต่งด้วยผ้าลูกไม้จะไม่ใช้หลายเทคนิค มีทั้งการเย็บ รูด และเจาะร่องเป็นระยะ โดยคำนึงถึงลักษณะเครื่องแต่งกายสตรีทั้งสามสมัย

ชุดที่ 2 การพัฒนาด้านการปกครอง ความเท่าเทียมกับอารยประเทศ

การปรับปรุงประเทศและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตโดยอิงจากวัฒนธรรมตะวันตก เห็นได้ชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่ว่าจะเป็นการรับแนวคิดด้านการเมืองการปกครองแบบตะวันตก เริ่มตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองในพ.ศ. 2435 เพื่อรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง และในรัชกาลต่อ ๆ มา ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อวางรากฐานสู่ระบอบประชาธิปไตย การเลิกทาส การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาล การว่าจ้างชาวตะวันตกจำนวนมากมาเป็นที่ปรึกษาในงานราชการแผ่นดิน ตลอดจนการนำความเจริญทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาในประเทศ เช่น โทรเลข รถยนต์ รถไฟ การพัฒนาระบบสาธารณสุขไปเค รวมถึงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยสถานที่ราชการ ไปจนถึงพระราชวังในรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ซึ่งมีนายช่างตะวันตกเป็นผู้ออกแบบ

นอกจากพระราชดำริที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเป็นสากลตามมาตรฐานตะวันตกแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการส่งนักเรียนไทยออกไปศึกษาในยุโรป เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้กว้างขวาง ทันโลก ทันเหตุการณ์ ดังที่ม.จ.พูนพิศมัย ดิศกุล ทรงเขียนไว้ในหนังสือ “สิ่งที่ข้าพเจ้าพบเห็น ฉบับที่ 1” ว่า

“...นอกจากเหตุการณ์ในทางตะวันออกเปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวข้องกับตะวันตกและความลำบากที่เราได้รับมาแล้ว ก็เพราะไม่รู้เท่าทันวิถีของโลกและที่แก๊รรอดมาได้ทันทั่วทั้งก็เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จไปประเทศยุโรปด้วยพระองค์เอง ด้วยเหตุต่างๆ เหล่านี้ จึงทอดพระเนตรเห็นแน่ชัดว่า ผู้จะปกครองบ้านเมืองต่อไปภายหน้า จำต้องรู้จักกับโลกได้กว้างขวางออกไปโดยรวดเร็ว จึงจะรู้ที่หาวิธีแก้ไขได้ทันการณ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ ๔ พระองค์ ซึ่งเป็นพระราชโอรสชุดแรก ออกไปทรงศึกษาต่างประเทศอังกฤษก่อน...”
(271)

การปรับเปลี่ยนการแต่งกายทั้งหญิงและชายก็เป็นกุศโลบายหนึ่งที่จะแสดงถึงความมีอารยะได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญคือ ทรงมีพระราชดำริที่จะยกระดับความศิวิไลซ์ของชาวไทยให้เป็นที่ยอมรับในหมู่อารยประเทศ ทรงนำวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามาหลายอย่าง โดยเฉพาะศิลปะ การละคร มหรสพ ตลอดจนวรรณกรรมตะวันตกซึ่งมีการแปลและดัดแปลงเป็นภาษาไทย เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้ชาวไทยได้เรียนรู้และเข้าใจคติความคิดของชาวยุโรป แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีพระราชประสงค์ที่จะบำรุงรักษาสิ่งดั้งเดิมของไทยที่เป็นของดีเอาไว้ด้วย มิใช่ละทิ้งรากเหง้าความเป็นไทยแล้วเอาอย่างตะวันตกไปทุกประการ ดังที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในเรื่อง ปลุกใจเสือป่า ว่า

“...ข้อเสียของคนไทยชั้นใหม่ที่มีอยู่อย่างสำคัญ คือสิ่งใดที่เป็นของเก่าจะทิ้งเสียหมด แต่ของใหม่ก็ไม่มีมาแทน...การประพฤติตามอย่างฝรั่งนั้น ถ้าประพฤติตามในทางที่ดีก็ไม่น่าติเตียน ที่เลือกประพฤติแต่เฉพาะในทางที่สะดวกแก่ตนอย่างเดียวที่จะไม่สะดวกก็ไม่เก็บมาประพฤติตามบ้าง ฝรั่งเขารักชาติบ้านเมืองของเขา ทำให้เราไม่รักบ้าง จึงไปนิยมชาติอื่นภาษาอื่น ขอให้เชื่อข้าพเจ้าเถิด...คนไทยที่ไม่รู้จักรักชาติของตนเอง อย่าผลอไปว่าชาวยุโรปเขาจะนับถือ มีแต่เขาจะดูถูกเท่านั้น...”
(อ้างถึงใน, ชัชพล ไชยพร, 2556: 48)

ในช่วง 3 รัชสมัยนี้ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเห็นได้ชัดจากแนวความคิดด้านการปกครอง ความพยายามที่จะทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเท่าเทียมกับประเทศในแถบยุโรป การรับการเปลี่ยนแปลงและระบบการบริหารประเทศหลายด้านเพื่อมาประยุกต์ใช้ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อการพัฒนาชาติให้มั่นคง และเป็นปึกแผ่น รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกแต่ในขณะเดียวกันก็ยังเลือกเฉพาะสิ่งที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในประเทศไทยอยู่จึงใช้รูปทรงเรขาคณิตที่มีหลายเหลี่ยมมาประกอบเป็นโครงสร้างของงานโดยมีรายละเอียดของส่วนบนผลงานที่มีเหลี่ยมมุมลดหลั่นกันเพื่อให้ความรู้สึกของความเป็นอาคารสถานบ้านเมือง ในขณะเดียวกันก็มีความแข็งแรง แน่นหนามั่นคงและมีเส้นผายออกส่วนบนเพื่อแสดงถึงพัฒนาการการใช้ผ้าลูกไม้เพื่อตกแต่งนั้น เน้นลักษณะที่เรียบง่ายแต่มีรายละเอียดที่สามารถเล่าเรื่องราวได้ในตัวเอง

ชุดที่ 3 การรักษาและคงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งความเป็นไทย

ในช่วงระยะเวลาแห่งยุคสมัยที่อุดมสมบูรณ์เจริญรุ่งเรืองทั้งด้านจิตใจและความเป็นอยู่และก้าวสู่การพัฒนานั้น เป็นช่วงแห่งความสงบสุขที่ประชาชนยังมีเวลาแสวงหางานอดิเรก มีความนิยมในการสะสมสิ่งของ ชื่นชมงานศิลปะ ที่โดดเด่นคือ เครื่องกระเบื้อง เช่น เครื่องลายคราม เบญจรงค์ ชุดน้ำชา เครื่องแก้ว ตลับงา เป็นต้นสำหรับเครื่องลายครามนั้นเป็นของสะสมที่เป็นพระราชนิยมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและได้นิยมกันทั่วไปในหมู่ข้าราชการในราชสำนักจนถึงคนทั่วไป มีการสั่งชุดน้ำชาและ “กาน้ำชาลายอักษรพระนาม จปร. เขียนเป็นลายย่อเครื่องมงคล ซึ่งเป็นลายหนึ่งในสิบลายอักษรพระนามในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”(อุทซังค์, 2551: 44)

ในส่วนของเครื่องเบญจรงค์ก็ยังเป็นที่นิยมกันอยู่มากในสมัยรัชกาลที่ 5 แม้ว่าจะหมดความนิยมลงไปในปลายรัชสมัย

“เครื่องสะสมเล็กๆ น้อยๆ ที่ยังคงตกทอดมาถึงปัจจุบัน ความงดงามและความประณีต แสดงให้เห็นถึงรสนิยมที่สูงส่งตลอดจนความช่างคิด ของผู้ประดิษฐ์และของพระองค์ผู้ทรงเป็นเจ้าของ วัตถุเหล่านั้นยังคงอยู่เป็นพยาน ถึงความรู้สึกตลอดจนแนวความคิดของผู้คน ในอดีตได้เป็นอย่างดี และชวนให้ผู้คนในปัจจุบันพยายามแสวงหาบรรยากาศ เช่นอดีตนั้นบ้าง” (Reocities, 2013: Online)

สำหรับผลงานชุดนี้เป็นผลงานชุดสุดท้ายต้องการเสนอแนวทางในการทำงานลูกไม้เซรามิกที่สื่อให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนที่มีความชื่นชมในงานศิลปะมีของสะสมต่างๆซึ่งแสดงถึงความละเอียดประณีตในอารมณ์และคุณค่าทางด้านนี้ยังสืบทอดต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน จึงใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบรูปทรงมาจากของสะสมที่นิยมกันมากในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ ตลับงา ซึ่งตลับงานี้ เป็นของสะสมในหมู่สตรีชั้นสูง สำหรับใส่สีผึ้งทาปาก นิยมทำมาชุด มีขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ รูปทรงพื้นฐานที่นิยมสะสมกันในสมัยนั้นมี 2 รูปทรงหลัก คือ ทรงลูกพลับและทรงจระกาะและเป็นแนวทางในการผลิตและสร้างสรรค์งานลูกไม้เซรามิกที่มีลักษณะประณีตและวิจิตรงดงามส่วนการตกแต่งนั้นนำแนวความคิดในการตกแต่งเกี่ยวกับเครื่องเบญจรงค์และเครื่องลายครามมาประกอบ เป็นผลงานที่ตั้งใจจะนำเสนอรูปแบบใหม่ของงานที่มีแนวคิดจากความเป็นไทยที่ควรอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปพัฒนาเพื่อผลิตจำนวนมากได้ในอนาคต

4.3 การวิเคราะห์เครื่องแต่งกายเพื่อหารูปทรง

หลังจากที่ได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับชุดสตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7 และการวิเคราะห์แนวความคิดเพื่อหาประเภทของผลงานแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลสรุปทั้งหมดมาวิเคราะห์ประกอบกับชุดเพื่อให้ได้รูปทรงที่จะนำไปออกแบบผลงาน ในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ชุดสตรีมีพัฒนาการที่ต่างกันอย่าง

เห็นได้ชัด สามารถแบ่งเป็นช่วงเพื่อวิเคราะห์ได้ตามความเหมาะสม ส่วนชุดสมัยรัชกาลที่ 7 จะวิเคราะห์เพียงช่วงเดียวจากระยะเวลาที่ขึ้นครองราชย์ซึ่งมีช่วงที่สั้นและการตกแต่งเสื้อผ้าด้วยลูกไม้้น้อยลงมาก เนื่องจากหลักฐานที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อการออกแบบรูปทรงและการตกแต่งได้อย่างชัดเจนนั้นเป็นหลักฐานจากภาพถ่าย ซึ่งภาพถ่ายบางส่วนไม่ระบุช่วงเวลา จึงจะใช้เฉพาะภาพที่มีหลักฐานยืนยันได้อย่างชัดเจนและการกำหนดช่วงวิวัฒนาการของชุดนั้นผู้วิจัยจะแบ่งตามลักษณะของชุดเป็นหลักมิใช่ตามพุทธศักราช

เกณฑ์ในการเลือกชุดเพื่อวิเคราะห์

- 1) เป็นชุดสตรีที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกอย่างชัดเจน
- 2) เป็นชุดสตรีที่ปรับเปลี่ยน ผสมผสานหรือประยุกต์ให้มีความเป็นไทย
- 3) เป็นชุดที่มีผ้าลูกไม้ประดับหรือมีลักษณะใกล้เคียง
- 4) เป็นชุดที่มองเห็นรายละเอียดการตกแต่งที่ชัดเจน

วิธีการวิเคราะห์

- 1) จัดหมวดหมู่ของชุดในแต่ละสมัย
- 2) หาความซ้ำหรือความถี่ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของชุดในแต่ละช่วง
- 3) นำข้อมูลการวิเคราะห์เรื่องประเภทของภาชนะมาประกอบ
- 4) นำมาร่างเป็นโครงสร้างโดยรวมแล้วตัดทอนจนได้รูปทรงในที่สุด

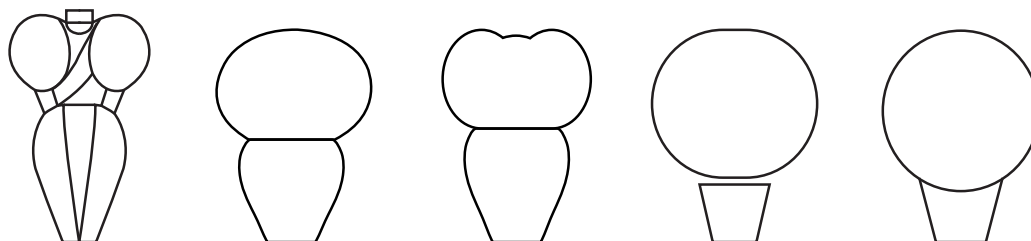
4.3.1 สมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 1

ภาพ: 4.15 เครื่องแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 1 ที่มา: จากบทที่ 2

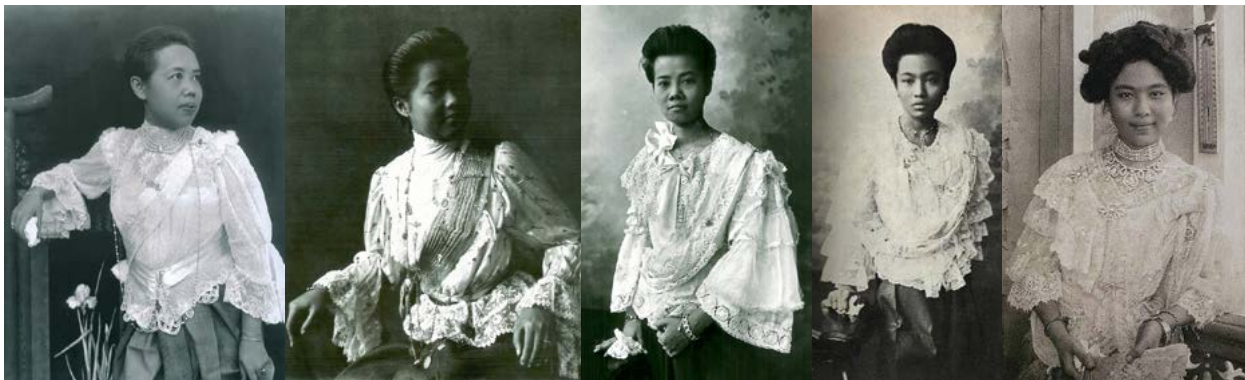
รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอน

จากโครงสร้างโดยรวมที่มีความเด่นชัดของเครื่องแต่งกายที่มีการจีบพองทั้งท่อนบนและล่าง ผนวกกับ สรีระของสตรีที่มีความงามสง่าและสมบูรณ์แบบและประเภทของภาชนะคือแจกัน นำมาตัดทอนได้ดังนี้

ภาพ: 4.16 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 1 ที่มา: ผู้วิจัย

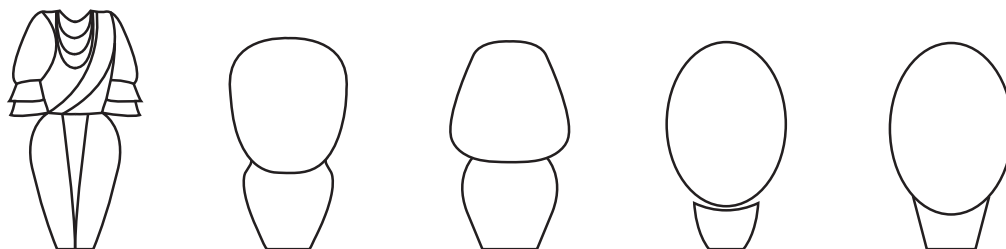
4.3.2 สมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 2

ภาพ: 4.17 เครื่องแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 2 ที่มา: จากบทที่ 2

รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอน

ความเด่นชัดของเครื่องแต่งกายที่ลดการจีบพองเป็นความนุ่มนวลและอ่อนหวานขึ้น ยึดโครงสร้างทรงกลมแต่บีบให้รีขึ้น

ภาพ: 4.18 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงที่ 2 ที่มา: ผู้วิจัย

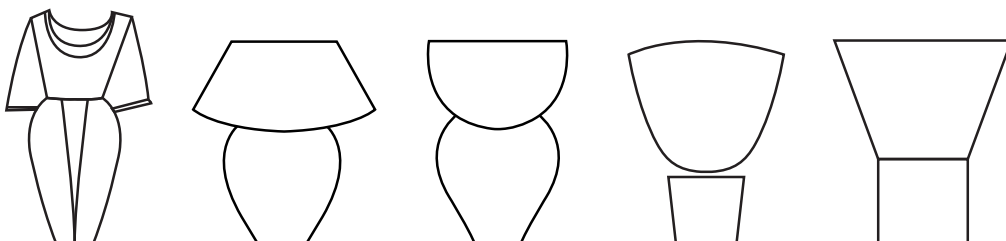
4.3.3 สมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 1

ภาพ: 4.19 เครื่องแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 1 ที่มา: จากบทที่ 2

รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอน

จุดเด่นในการตัดทอนรูปทรงในช่วงนี้ เน้นประเภทของภาชนะที่เป็นประติมากรรมบนเวทีซึ่งมีโครงสร้างของสตรีผนวกกับรูปทรงโดยรวมของชุด

ภาพ: 4.20 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนสมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 1 ที่มา: ผู้วิจัย

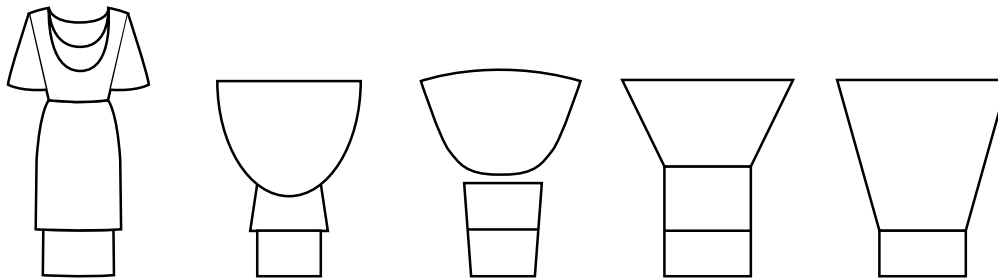
4.3.4 สมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 2

ภาพ: 4.21 เครื่องแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 2 ที่มา: จากบทที่ 2

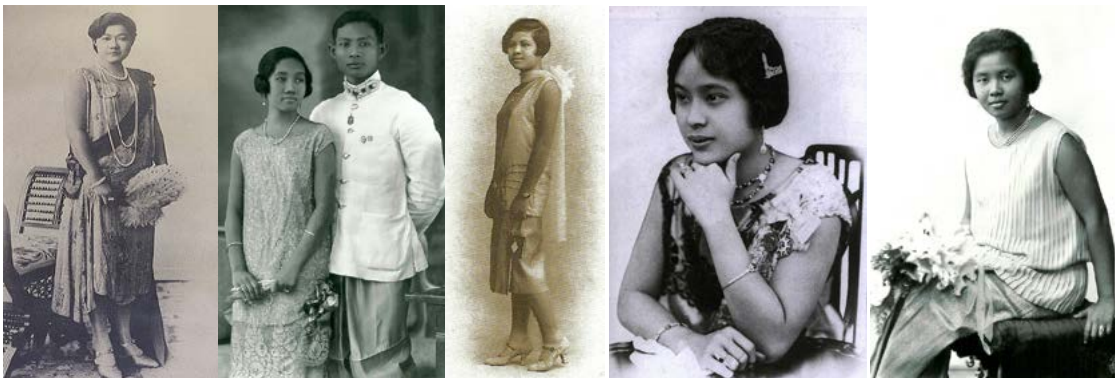
รูปทรงทิวีเคราะห์และตัดทอน

ในช่วงนี้ ยังคงเน้นประเพณีของภาชนะที่เป็นประติมากรรมบนเวทีซึ่งมีโครงสร้างของสตรีผนวกกับรูปทรงโดยรวมของชุด

ภาพ: 4.22 รูปทรงทิวีเคราะห์และตัดทอนสมัยรัชกาลที่ 6 ช่วงที่ 2 ที่มา: ผู้วิจัย

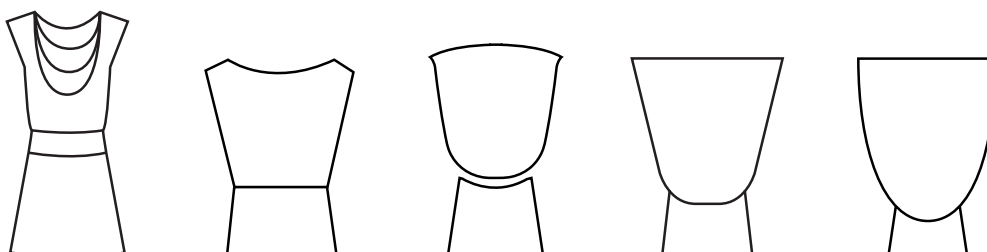
4.3.5 สมัยรัชกาลที่ 7

ภาพ: 4.23 เครื่องแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 7 ที่มา: จากบทที่ 2

รูปทรงทิวีเคราะห์และตัดทอน

โครงสร้างโดยรวมของเครื่องแต่งกายสตรีมีความเรียบง่ายมากขึ้นประกอบกับสถานการณ์ในสมัยนั้นทิวีเคราะห์ออกมาเป็นงานประติมากรรมจึงตัดทอนเป็นรูปทรงได้ดังนี้

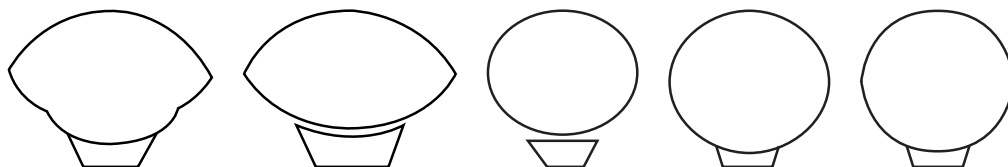
ภาพ: 4.24 รูปทรงทิวีเคราะห์และตัดทอนสมัยรัชกาลที่ 7 ที่มา: ผู้วิจัย

4.3.6 ผลงานรวม 3 รัชสมัย

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์รูปทรงโดยรวมจากเหตุการณ์และสถานการณ์โดยรวมของแต่ละสมัยได้ผลดังนี้

ชุดที่ 1 ความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม ความสมบูรณ์แห่งวิถีชีวิต

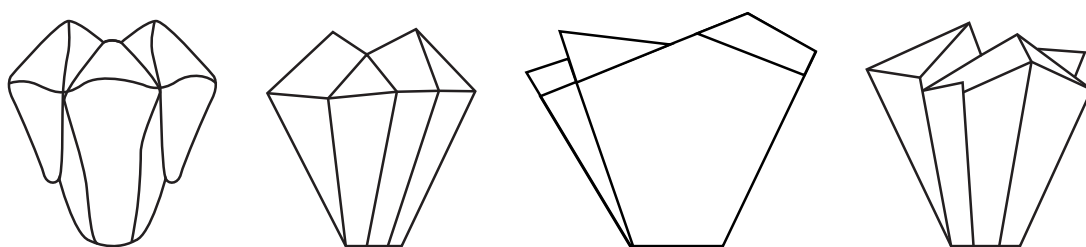
เน้นความเรียบง่าย ต้องการสื่อถึงความสมบูรณ์และสง่างามในแบบแผนแห่งการดำรงชีวิตของคนสมัยนั้นตามที่ได้กล่าวมาจึงใช้รูปทรงกลมเนียนออกให้มีสันขึ้นมาเพื่อแสดงลูกเล่นในการออกแบบและสื่อว่าในความสมบูรณ์แบบ ย่อมต้องมีปัญหาและอุปสรรคบ้าง

ภาพ: 4.25 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนรวม 3 รัชสมัย ชุดที่ 1 ที่มา: ผู้วิจัย

ชุดที่ 2 การพัฒนาด้านการปกครอง ความเท่าเทียมกับอารยประเทศ

ชุดนี้ออกแบบเป็นงานประติมากรรมรูปทรงเรขาคณิตที่มีหลายเหลี่ยมมาประกอบเป็นโครงสร้างของงานโดยมีรายละเอียดของส่วนบนผลงานที่มีเหลี่ยมมุมลดหลั่นกันเพื่อให้ความรู้สึกของความเป็นอาคารสถาน บ้านเมือง ในขณะเดียวกันก็มีความแข็งแรง แน่นหนามั่นคงออกแบบให้ฐานแคบแล้วผายออกสู่ส่วนบนเพื่อแสดงถึงพัฒนาการและความเจริญเหลี่ยมมุมที่ซับซ้อนจะนำไปรองรับการตกแต่งด้วยลูกไม้เทคนิคต่างๆเพื่อให้ลูกไม้กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของชิ้นงาน

ภาพ: 4.26 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนรวม 3 รัชสมัย ชุดที่ 2 ที่มา: ผู้วิจัย

ชุดที่ 3 การรักษาและคงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งความเป็นไทย

รูปทรงมาจากตลับงาซึ่งเป็นของสะสมที่นิยมกันมากในสมัยรัชกาลที่ 5 มาตัดทอนให้มีความเรียบง่าย เป็นชิ้นที่สามารถทำซ้ำหรือสร้างสรรค์เป็นจำนวนมากได้

ภาพ: 4.27 รูปทรงที่วิเคราะห์และตัดทอนรวม 3 รัชสมัย ชุดที่ 3 ที่มา: ผู้วิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการทดลองทั้งหมด ผู้วิจัยจะได้นำไปสรุปเป็นผลการวิเคราะห์เพื่อนำไปทำแบบร่างต่อไป

